

Μποττόν)

Από την Πόπη Μουσουράκη

μα μιας σκάλας, το να φτιάξει το τρίψιμο μιας πόρτας ή να δώσει πίσω σε κάποιον τις χαμένες του αποσκευές. Η βιομηχανοποίηση έχει κάνει να χαθεί αρκετό απ' αυτό το αίσθημα προσφοράς, λόγω των διαβαθμίσεων της παραγωγής. Πάρτε, για παράδειγμα, μια βιομηχανία μπισκότων: Πέρασα πολύ χρόνο παρατηρώντας τη μεγαλύτερη βιομηχανία μπισκότων της Αγγλίας, που απασχολεί 15.000 ανθρώπους. Η παρασκευή μπισκότων ήταν παλαιότερα η δουλειά ενός τεχνίτη, γινόταν σ' ένα μικρό εργαστήριο κι αυτοί που έφτιαχναν τα μπισκότα έβλεπαν και πιθανόν γνώριζαν και προσωπικά αυτούς που τα αγόραζαν. Κάτι τέτοιο βέβαια δεν συμβαίνει σε μια μεγάλη βιομηχανία μπισκότων κι είναι ένας από τους παράγοντες που εξηγούν εν μέρει το αίσθημα ψυχικής κόπωσης και καμιά φορά απελπισίας που συνάντησα εκεί, ειδικά στα τμήματα που είχαν να κάνουν με τα λογιστικά ή τις μεταφορές, όπου ο εργαζόμενος είναι πραγματικά πολύ μακριά απ' το να νιώσει το «τελικό» νόημα των ενεργειών του.

Απ' την άλλη, αρκετό ποσοστό της ικανοποίησης που αντλούμε από τη δουλειά μας έχει να κάνει με τις δικές μας προσδοκίες. Δύο είναι οι επικρατέστερες φιλοσοφίες αυτή τη στιγμή: Η μία, που μπορείς να την πεις άποψη της εργατικής τάξης, είναι αυτή που βλέπει το θέμα της δουλειάς κυρίως οικονομικά - δουλεύω για να θρέψω τον εαυτό μου κι αυτούς που αγαπώ. Η άλλη οπτική, της μεσοσίας τάξης, είναι τελείως διαφορετική και βλέπει τη δουλειά σαν θεμελιώδη παράγοντα της ολοκλήρωσης και της δημιουργίας της εσωτερικής ταυτότητας του ατόμου. Αν και οι δύο φιλοσοφίες πάντα συνυπάρχουν, σε μια κατάσταση οικονομικής ύφεσης αυτή της εργατικής τάξης φαίνεται να κερδίζει έδαφος: Ολο και συχνότερα ακούει κανείς το ρεφρέν: «Δεν είναι τέλεια, αλλά τουλάχιστον είναι μια δουλειά».

Τι θα λέγατε ειδικά για τη δουλειά ενός συγγραφέα; Είναι για σας μια «εργασία» σαν όλες τις άλλες; Ποιες στιγμές σας γεμίζουν και ποιες σας ταλαιπωρούν;

Το να γράφεις είναι μια δουλειά ακριβώς όπως και το να ψήνεις ψωμί, με την έννοια ότι και οι δύο ασχολίες καλύπτουν μίαν ανάγκη: του φούρνου για διατροφή και του συγγραφέα

για πνευματική και ψυχική θρέψη. Από την αρχή της Ιστορίας ακόμη οι άνθρωποι είχαν την ανάγκη για ιστορίες και για ιδέες, κι αυτή είναι η δουλειά που κάνω.

Οι στιγμές που με γεμίζουν είναι όταν νιώθω πως έχω συλλάβει μια ιδέα που όλοι νιώθουμε, αλλά δεν μπορούμε να δούμε ή να προσδιορίσουμε ξεκάθαρα χωρίς το βιβλίο ενός άλλου ανθρώπου. Μ' αρέσει να κάνω διαιυγές αυτό που πρώτα ήταν θολό μέσα μας, ώστε να μπορούμε να ζούμε με περισσότερη αυτογνωσία και ν' αντιλαμβανόμαστε ό, τι μας συμβαίνει. Όσο για το τι είναι πραγματικά επώδυνο στο γράψιμο, είναι το φρικτό συναίσθημα πως δεν μπορείς να συλλάβεις ακριβώς το σημείο που θες, όταν ξέρεις ότι υπάρχει κάτι εκεί κι έχεις ανάγκη να το πεις, αλλά δεν μπορείς να φτάσεις στον πυρήνα του και να το εκφράσεις. Είναι βαθιά απογοητευτικό και η μόνη λύση είναι να πας στο κρεβάτι κι όταν ξυπνάς, τις περισσότερες φορές, η απάντηση είναι εκεί.

Μπορείτε να μας πείτε λίγα λόγια για το «Σχολείο της Ζωής» («The School of Life»), την εκπαιδευτική προσπάθεια που έχετε ξεκινήσει;

Στο τέλος της περασμένης χρονιάς, κάποιοι συνάδελφοι κι εγώ μαζετήκαμε και ξεκινήσαμε ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα στο Λονδίνο, που το ονομάσαμε «The School of Life» (www.theschooloflife.com). Η σκέψη ήταν να προσφέρουμε καθοδήγηση για τα μεγάλα θέματα της ζωής, αλλά μ' έναν τρόπο σπιρτόζικο, γεμάτο φαντασία, επαναστατικό και παιγνιδιάρικο. Μπορεί κανείς να εγγραφεί σε σειρές για την πολιτική, τη δουλειά, την οικογένεια, την αγάπη - ή, πράγματι, για το πώς να μιλήσει σ' έναν ψυχολόγο, πώς να φτιάξει έναν κήπο στην πόλη ή πώς να πάει σ' ένα γεύμα με αγνώστους. Το πνεύμα του χώρου είναι αναρχικό μιν, αλλά εκπληκτικά σοβαρό ως προς την ουσία του. Πετάνε το γάντι στην παραδοσιακή εκπαίδευση και προσπαθούμε να επανεφεύρουμε το πώς πρέπει να είναι η διαδικασία της μάθησης. Υπάρχουν αρκετές ομοιότητες μ' αυτό που προσπαθώ να κάνω σε αρκετά από τα βιβλία μου, μόνο που εδώ καλούμαστε να αποδείξουμε περισσότερο παρά να περιγράψουμε τα πλεονεκτήματά του πεδίου που μελετάμε.

